

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban (tréve)	
Egy évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben hához hordva	
Egy évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vilákre postán szállítva	
Egy évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és kedd utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kérésre visszadárja vagy megőrzésére nem vállal költ.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes példány ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 22.

Munkásbiztosítás.

A mai társadalomban fölülte nehéz a kisember, a munkás helye.

Egyik részen mérték nélküli fény és mód, a másik részen mérhetetlen nyomor és sötét ború. Nem nézheti közönnnyel senki nyomorát, mert szüksége hajlja, hogy önmagán segítsen. Azért nem kell rossz néven venni a szegény emberek mozgódását. Nem marad közömbös a szegény ember sorsa iránt tehetősebb felebarátja, ha csak egy kis emberj érzés maradt még szívében a mai kor anyagi irány mellett. Ezt pedig föl kell tételni mindenkiről, mert emberi természetéből nem vehető ki az emberiség egy nagy része teljesen. Azért nem szabad föltétlen bizalmatlansággal nézni a tehetősebbre csupa előítéletből.

Érzi nyomorát a szegények nagy száma sokasága, de érzi a szegényekkel szemben való kötelességét a jobb módban levő is. Mi következik ebből?

Segítsünk a munkás emberen, az is Isten teremtménye, az is a haza polgára: egy Istenünk, egy hazánk, legyen tehát egyenlő a sorsunk annyiból, hogy mindnyájan megszerezhessek magunknak Isten segítségével a haza oltalma alatt emberhez méltó megélhetésünket.

Jogot, munkát és kenyeret a népnek! Ne legyen rabszolgája és rabszolga, kizsákmányolt és kizsákmányoló. Ne legyen, ki csak dolgoztat pénzen s mikor a megfeszített izmok megroppannak, elaggnak, vagy baleset áldozatai lesznek, magukra maradnak a legnagyobb nyomor áldozata gyanánt senkitől sem segítve.

Intézményes biztosítékok kellene arra, hogy a társadalom, törvényhozás és állam ne hagyja pusztulni azokat a karokat, azokat a lelkeket, kik a társadalomnak és államnak erejükkel, vérükkel munkájukkal szolgáltak és szolgálnak, míg bírják! Elő, igen elő velük!

És előjönnek. Már az országgyűlés asztalára kerültek. Mert élnek még azon szabadsághősök fiai, kik életet kértek és szabadságot adtak, ők maguk pedig munkás karokat kérnek és kenyeret akarnak adni és biztosítani. Immár ott fekszik a képviselőház asztalán a munkások baleset és betegség esetére való biztosítása, sőt kötelező ígéretet hallottunk a munkások nyugdíj és agkori biztosítására is.

A törvényjavaslat címe: ipari, gyári, kereskedelmi alkalmazottak baleset és betegség esetére való biztosítása.

Három főszerve lesz:

1. Magyar kir. munkásbiztosítási hivatal.

2. Országos munkás betegsegélyző és balesetbiztosító pénztár.

3. És alája rendelt kerületi pénztárak. A munkásbiztosító intézmény a munkások és azok munkaadóinak önkormányzati alapján fog állani. Az igazgatóság élére fölváltva évenként egyszer egy munkást és egyszer egy munkaadót választanak, a két alelnök közül pedig egyik munkaadó, a másik munkás lesz, állandóan. A közgyűlés tagjai a kerületi pénztárak által egyenlő számban választott munkaadó és munkásküldöttek lesznek. A felügyelő bizottság szintén az egyenlőség alapján fog megalakulni.

A törvényjavaslat részletei körül már megindultak a viták. A nagyváradai ipar-testület, mint a munkaadók testülete vasárnap gyűlésezett e tárgyban s az azon uralkodott irány és hangulat bizonyítja, hogy a munkásbiztosítás reájuk is tetemes terheket rovd. Meg vagyunk ugyan győződve, hogy nem szándékuk teljesen elzárkózni a törvényjavaslat humanus intenciói elől, hanem csak sokallják a hozzájárulás nagyságát.

A munkásbiztosítás érdekében történő összes befizetéseket a munkaadó teljesíti a kerületi munkás biztosító pénztárnál. Míg azonban a betegség esetére való biztosításnál a befizetett összeg felét a munkaadó levonhatja a munkás béréből, ameddig a levonandó összeg egy napra eső részlete nem mulja felül az

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Az új lakó.

— Angolból. —

Mrs. Braxton a férje halála után egy kis faluban élt a két leányával, akiket férje, ki nagy Napoleon-imádó volt, a Marie Louise és Joséphine névre kereszteltetett.

De az idők folytán az özvegynek hosszú volt e két szó s idősebb gyermekét röviden csak Loonak, Joséphinet pedig Joenek nevezte.

Már két éve is elmúlt, hogy — a Loo szavaival élve — »el voltak temetve ebben az átkozott fészekben«, midőn a Londonban növekedett ifjú leány már nem állta tovább az unalmat s azt ajánlotta az anyjának: tennének közzé egy hirdetést a napilapokban, melynek értelmében a nyári hónapokra lakót vállalnak.

Eleinte Joe és Mrs. Braxton is ellenezték a tervet. De a leány addig beszélt, míg végre meggyőzte őket s a hirdetés csakugyan napvilágot látott a Timesban és a Morning Post-ban.

Joe haragudott a dolog miatt.

— Oh, — anyám — mondta — most már még nyugodtan sem fogunk tudni beszélni e miatt az idegen miatt!

— Legfeljebb a kifejezéseidet kellene egy kissé megszorítani — jegyezte meg Loo hidegen.

— De, úgy látszik, a szóváltásuk biábaló volt. Már egy hét is elmúlt s még mindig nem jelentkezett senki.

— Most először történik, — szolt Joe mosolyogva — hogy az Isten meghallgatta a kérésemet. A vasárnapi litániához mindig hozzátettem: »A lakóktól s más efajta istencsapásoktól ments meg Uram minket!«

Egy este Braxtonné így szolt leányaihoz:

— Gyerekek, jó hírem van a számotokra.

— Tudom — mormogott Joe. — Valami öreg medve ki akarja venni a lakást. Majd cserebogarakat fogok a párnája alá!

— Remélem — mondta az anyja szigorúan — hogy nem felejtkezel el urileány voltodról.

— Pedig de unalmas mindig arra gondolni.

— Egy iskolatársnóm irt — mondta az

öreg asszony, — a fia fog idejönni. Most tette le az utolsó szigorlatot.

— Ez pompás dolog — kiáltott fel Loo.

— Remélem — nem veted ki utána a hálódat — tudakolta Joe.

— Én meg remélem, csomót kötsz a nyelvedre előtte — vágott vissza Loo.

— Ne félj, a pilulakészítő előtt hallgatni fogok.

— Mi a neve? — kérdezte Loo.

— Gilbert Roklin.

— S vajjon hogy néz ki?

— Megmondom én — szolt közbe Joe. —

Kopasz, a háta hajlott és kék pápaszemet visel.

*

Joe a cseresznye tetejében ült és olvasott. Maga sem tudta, mily hosszú időt töltött el már így, midőn véletlenül a fa alá tekintve, egy ifjú embert pillantott meg ott.

A fiatal ember már néhány perce ott lehegett, mert az arca vidám volt, mintha mulatna a leány különös helyzetén.

— Ez nem a londoni orvos — gondolta a leány. — De akkor ki lehet?

Mindenkinek a saját érdeke a vétel!

Fekete Sas épületében levő fiók üzletem lebontása miatt rövid időn belül megszűnik. Az összes raktáron levő divat, kelmék, selymek, fehérneműek, vásznak, szőnyegek, függönyök, paplanok, valamint az összes női és férfi divatcikkek rendkívüli olcsó árak mellett adatnak el.

Czillér Imre fiók áruháza, Nagyváradon. Fekete Sas épületében.

átlagos napibérnek kettőtől-öt százalékat. Addig a baleset biztosítás terhei egyedül és kizárólag a munkadót terhelik.

A munkaadó köteles minden nála alkalmazott munkást 8 nap alatt bejelenteni. A betegség esetére való biztosítás kötelező mindazon ipari és kereskedelmi munkásokra és alkalmazottakra, kiknek évi fizetése 2400 koronánál kisebb, illetve naponként 8 koronánál nem több. Ide számíttatnak az inasok és gyarkornokok is. Önként biztosítják magukat önálló iparosok, mezőgazdasági munkások és cselédek.

A munkásbiztosítás a következő jogokat nyújtja:

A betegség esetére való biztosítás igényt ad ingyen orvosi kezelésre, gyógyszerre, tápdijra 20 hétig; halálozás esetén temetkezési segélyre, az elhalt napibérének husszoros összegére.

Baleset biztosítás testi sérülés esetén 11 hétig ingyen gyógykezelést, gyógyszerket és tápdiját nyújt; munkaképtelenség esetén pedig a munkás évi fizetésének 60 százalékát adja járadék gyanánt. Halál esetén az özvegy férje fizetésének 10 százalékát kapja haláláig, vagy újból való férjhezmenetelig, amikor is 60 százalék végkielégítést kap. A fél árvák 15, a teljes árvák 30 százalék járadékot kapnak 16 éves korukig. Ha az elhunyt tartotta szüleit, vagy nagyszüleit, az illető keresményének 20 százalékát kapják, ugyanezt kapják az árván maradt unokák is.

Ha a baleset következtében sérült maga idézte elő a bajt, kártalanítási igényét elveszti.

Ezek a baleset és betegség esetére való munkás biztosítás törvényjavaslatának főbb vonásai.

Nemrég olvastuk a francia munkás törvényjavaslatot s hallottuk dicsérni a köztársasági kormány humanitását és szociális érzékét a munkásnép bajai iránt. S a magyar népképviselői kormány munkásbiztosítási javaslatával másképen állnánk?

Lehet, hogy az érdekelt munkásnépnek sok kívánni való lenne még e javaslatlaltal szemben. Ki vele, míg a javaslatból törvény nem lesz. De, hogy a javaslatot teljesen el kelljen vetni s inkább semmi se történjék a munkás biztosítás érdekében, az nem állhat a munkásnép érdekében. S a mai munkásbiztosító kormány humanitását, a munkásnéppel való törődését kétségbe vonni, lekicsinyíteni, vagy visszautasítani józan gondolkozású munkásember előtt hiába való dolog.

Mellau István,

Goluhowszky lemondott. Bécsből jelentik: Goluchowszky nem külügyminiszter többé. A király tegnap délután 1 órakor fogadta a távozó külügyminisztert, a mely alkalommal Goluchowszky formászerűen beadta lemondását, melyet a király elfogadott, fenntartván magának elhatározását. Goluchowszky lemondását azzal indokolta meg, hogy a közös költségvetés elfogadása elé a magyar delegációban nehézségeket gördítenének. A kihallgatás Schönbrunnban volt, mert a király egész nap nem jött a Burgba. Az új külügyminiszteri kinevezés, a legközelebbi napokban meg fog történni. Nincs kizárva, hogy egyelőre csak provizórium fog beállni és hogy a király Burián báró közös pénzügyminisztert bizza meg, hogy a delegációban a közös költségvetést képviselje. Komoly jelöltek Szögyény—Marich László berlini nagykövet, Achrenthal báró pétervári nagykövet és Mensdorf Albert gróf londoni nagykövet.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, október 22.

Elnök: Fusth Gyula. Üres ház előtt nyitotta meg az elnök az ülést. Alig van jelen 15—20 képviselő. Csak a miniszterek nagyobb része van itt már az ülés elején és élénken tárgyalnak a körük gyűlt képviselőkkel. A képviselők távolmaradása nagy visszatetszést kelt, tekintve, hogy ma van a Ház egyik legünnepélyesebb ülése, a Rákóczi Ferenc és bujdosó társai hamvainak hazahozataláról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Elnök: Bemutatja Borsodvármegye meghívását Szemere Bertalan szobrának ünnepélyes leleplezésére. Elnök indítványára a képviselőház képviselteti magát és a szoborra koszorút helyez.

A Rákóczi törvény.

Bizony Ákos, az igazságügyi bizottság előadója: Beterjeszti az igazságügyi bizottság jelentését Rákóczi és társainak hazahozatalára szóló törvényjavaslatról. A bizottság nevében kéri annak egyhangú elfogadását. Az ő nagy érdemüket szíkségtelen neki méltatni, be van az irva minden magyar szívébe. (Eljenzés.)

Elnök: felteszi a kérdést: elfogadják-e a Ház a törvényjavaslatot. A Ház ebben a pillanatban, mint egy ember feláll és ünnepélyesen, emelt hangon kiáltja: *Elfogadjuk! Elfogadjuk!* Ezután következett a törvényjavaslat pontonként való felolvasása.

A Ház minden pontját a javaslatnak a kormány által beterjesztett formában egyhangulag elfogadja. (Eljenzés.)

Következett a bizottságokban hiányzó tagok megválasztása és pedig választott az 5-ik bíráló bizottságba 1 tag: *Barabás Béla,* a gazdasági biz. 1 tag: *Nagy György,* közoktatásügyi biz. 1 tag: az igazságügyi biz. 1 tag: *Nagy Emil,* közlekedésügyi biz. 1 tag: *Ováry Ferenc,* a mentelmi biz. 2 tag: *Héderváry Lehel, Má-*

— Mily pompás helyet fedezett fel — szólalt meg egyszerre az idegen fesztelenül.

— Oh, a szörnyeteg, még megjegyzéseket mer tenni reám! — gondolta szegény Joe szegyenkezve, de hangosan azt mondta fagyosan:

— Ön ismerni látszik engem, s ezzel előnyben van felettem.

— Igen, azt hiszem, vétettem a konvencionálizmus ellen, midőn kegyedet megszólítottam, de eddig még sohasem láttam cseresznyefát, mely ily csábító gyümölcsöt teremjen. A Gahle Houset keresem.

— Oh, ugy ön csakugyan Roklin doktor?

— Szolgálatjára.

— Köszönöm, nincs szükségem a szolgálatjára.

A fiatal ember felkacagott.

— Ne féljen, nem tapintom meg az ütőerét, ha nem akarja. Külömben az arcának pirossága elég bizonyíték arra, hogy valóban nincs szüksége a szolgálataimra.

Joe dühösen elpirult s ezért még jobban haragudott önmagára.

— Szabad kérdezniem — folytatta Roklin — honnan tudja a nevemet, midőn nekem fogalmam sincs a kegyedéről?

— Onnan, hogy ez Gahle House s maga a kertajtón jött be az udvar helyett a lakásunkba.

— Ugy hát kegyed a Braxton-kisasszony?

— A Braxton kisasszony nem vagyok. Az Marie Louise, aki gyönyörű szép. Én csak Joe vagyok, a kisebbik.

— S ön nem szép? Nem látok olyan messzire.

— Nem. Mama mindig azt mondja, ha

rólam van szó: Joe egy jelentéktelen kis iskolás leány.

— Akkor hát igaz, hogy »saját házában sem lehet próféta.« Tehát kegyed a második számú Braxton kisasszony?

— Azt hiszem, igen. De többnyire csak Joenak neveznek. Az igazi nevem Josephin.

— Mily napoleoni gondolat volt a szüleitől így nevezni!

— Gyűlölem ezt a francia, teliszájú nevet. Akik szeretnek, csak Joenak hívják.

— Akkor nagyon sokan hívhatják ugy.

A leány tágra nyílt kék szemekkel nézett reá. Gonyt üz ez az ember belőle? De nem volt ideje sokáig gondolkodni, a másik újra kezdte:

— Szálljon le a piederstárlól! Nem szeretem, hogy olyan nagyon lenéz engemet.

— Oh Roklin doktor, nézze, ott az üveg-házban van egy kosár, hozza el, tele szedem cseresznyével, ha már itt vagyok.

A fiatal ember hangosan felkacagott. Tiszában volt vele, hogy a lány ezt a cselet csak azért eszelte ki, mert nem akart előtte lemászni a fáról. De azért azt mondta:

— Elhozom, el. Csak előbb meg kell vesztegetni. Dobjon le néhány cseresznyét nekem is.

A leány szót fogadott s azután a doktor is teljesítette, amit ígért, s mire visszatért, Joe kisasszony már ott állott a fa alatt, egy nagy szakadással a ruháján.

— Ha segítségemet igénybe vette volna, ugy ez meg nem történik — szólt a javithatatlan ifju, s botját beleakasztotta az eltépett

szövetbe. — Sem pedig ez! — s ezzel a le-esni készülő hajára mutatott.

— Oh Roklin, maga rettenetes ember! — kiáltott fel a leány s gyorsan a fejéhez kapott. De már késő volt. Ragyogó barna haja leomlott a vállára s hátára.

— Ne menjek egy másik kosárért az üveg-házba? — kérdezte a doktor ártatlan arccal.

De a leány nem is méltatta válaszára.

*

Ezentul mulatságos napok vártak Joera. A doktor nap-nap után tudott valami újat kigondolni. Majd Stonehengebe vitte csónakon a leányt, vagy Old-Sarumba mentek együtt, vagy pedig ott tenniszeztek a nagy, levert kertipázsiton.

Egy este a szokottnál tovább maradtak a stonehengei erdőben s mivel már a hold is kibukkant a fák koronája fölött, a leány ijedten ugrott fel a kötörmelékéről, amelyen ült.

De a férfi szeliden visszatartotta:

— Tudja, hogy holnap elutazom? — kérdezte szomorúan.

— A Joe élénk arca egyszerre halovány-nyá lett. De nem szólt. A férfi ingerülten folytatta:

— Magára persze teljesen közönyös az én jövetelem vagy maradásom!

— De . . . de . . . sajnálom, hogy mennie kell, — dadogta a leány, de nem fordult oda hozzá.

— Jól tudom, hogy kinevet érte, tudom, hogy hiábavaló — de meg kell mondanom — szeretem kegyedet . . .

riássy Mihály, zárszámadás vizsgáló biz. 1 tag: Buza Barna.

Mivel a horvát képviselők nem bírnak szavazati joggal a közoktatásügyi bizottságban, újabb szavazást rendeltek el, s ezen időre a horvát képviselők kivonultak. A szavazás névszerint történt és a harmadszori névsorolás után kihirdették az eredményt.

Az iparfejlesztés.

Következett a hazai iparfejlesztésről szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Lengyel Zoltán: A horvát képviselők tel. szolalásaival foglalkozik, akik nem azonosítják magukat a törvényvel. Helyteleníti azt a meglepetésszerű támadást és azt állítja, hogy az új korszakban a horvát miniszternek talán más dolga is van, mint régen, mikor bársonyszékben átszunyókáltak az üléseket. A horvát miniszternek kötelessége lett volna keresni a kontaktust a horvát képviselőkkel és kivánságukat már a bizottságokban előadni, Horvátország és Magyarország közt az érintkezést közvetíteni, nem lett volna szabad engedni az ilyen meglepetést. (Helyeslés.)

Attér a büntető törvénykönyv helytelen paragrafusaira, mely egy millió elsikkasztót a legenyhébb büntetéssel sújt, míg más kisebb büntetésekre a legnagyobb büntetést méri. Míg az ilyen törvények érvényben vannak, addig az ipar és kereskedelem nem fejlődhet, mert ezen a téren is nagyon sok törvény van, mely eltörlésre, illetve újjáalkotásra szorul. Bemutat egy nemzetiszínű tulipánt, mely egy német gyáiban készült magyar cégér alatt. Míg ilyen esetek előfordulnak és a törvény nem védi meg a magyar ipart, addig nem lehet életképes ipar Magyarországon. Elítéli a magyar nemességet, mely a magyar ipart nem pártolja és alávaló pályának tartja. Elmondja, hogy a magyar apa inkább orvosnak, ügyvédnek adja oda a fiát, mert nem tartja uri foglalkozásnak az ipari és kereskedelmi pályát. O elismeri, hogy az ügyvédi és orvosi pálya is elég tisztességes pálya (nagy derűtség), de sajnos nem olyan jól jövedelmező mint az ipari és kereskedelmi pálya. A magyar inkább szűkséget szenved, semhogy ipari pályára lépjen, mert uraskodni akar. Hivatkozik Angolországra, ahol a munkát éppen olyan uri foglalkozásnak

S a szellő szinte hihetetlen szavakat hozott feléje, lágyan, édesen:

— Én is magát . . .

A fiatal ember egyszerre megragadta mind a két kezét.

— És soha egy tekintettel sem árulta volna el! Kegyetlen!

— Ezen az elhagyott vidéken nincs szokásban az, hogy a nők valljanak szerelmet a férfiaknak.

— Pedig Joe, én már akkor szerettem, mikor . . . igen . . . mikor a cseresznyefa tetején ült.

— Mily csodálatos összejátszása a véletlennek! Én is akkor kezdtem melegebben érezni ön iránt.

— S én nem is sejtettem!

— Mert eddig sokkal többet foglalkozott bonctannal, mint a szerelemmel.

— Pedig be kell vallanom, hogy ez utóbbit jobban méltánylom az előbbinél.

— Igazán? — Én nem hiszem.

— Miért?

— Az az én titkom.

— Joel

— Doktor Roklin?

— Édes Joe . . .

— Nos?

— Adjon egy csókot . . .

Csend. A tölgyfák ri jellemesen suttoztak. Kis idő múlva azonban halkan megszólalt a lány hangja.

— Gilbert!

— Joe?

— Bocsásson meg. Az előbb azt mondtam, nem ért a szerelemhez. Visszavonom . . .

tartják, mint az ügyvédt, vagy orvosit. Majd áttér a sajtóügyre. Hibáztatja a sajtót, hogy idegen iparcikkeknek a hirdetését elfogadja. Szerinte meg kell vonni az olyan laptól a szubvenciót, mely idegen cikkek hirdetését elfogadja.

Szathmáry Mór: Hát kik kapnak szubvenciót? nevezze meg!

Lengyel Zoltán: Már egyszer meg akartam mondani t. képviselő-társamnak, de azt mondta, hogy nem kíváncsi rá. Nohát én még egyszer nem mondom el, nehogy megint azt válaszolja. De áttérek az iparfejlesztésre.

Felkiáltások: Ez már beszéd. Mindjárt ennél kellett volna kezdeni!

Lengyel Zoltán: Nekünk arra kell törekednünk elsősorban, hogy szabad Magyarországot legyen s nem hogy jó csizmákat csináljunk. Első a magyar államiság. Azt teremtsük meg, a többi magától jön. De míg a magyar ipart és kereskedelmet németek németül végzik, addig hiábavaló minden kísérlet. Ez az állapot csak itt fordulhat elő. Amerikában angol lesz a beözönlő magyarokból mert másképp nem boldogulhat, míg az ide beözönlő német vállalkozók nemcsak, hogy bejönnek vagyont gyűjteni, de magukkal hoznak ezer és ezer idegen munkást, akik kiveszik a magyar ember szájából a kenyeret. Megemlíti aztán, hogy egy cseh gyáros León Győrben ócska gépeket szállít, holott ez a gyár szubvenciót kap.

Közbeszólások a horvát padokról: Tessék azt a miniszternek mondani.

Lengyel Zoltán: A miniszter nem lehet teletős azért, ami 1906 előtt történt.

Kossuth Ferenc: Nem. De azért sajnálom, hogy itt nevéket, egyéneket említ. Ezt nagyon sajnálom.

Lengyel Zoltán: Folytatja beszédét Leonról, mire Kossuth miniszter ezt a megjegyzést teszi:

— Leon nem lehet itt a Házban s így nem védheti meg magát a gyanúsítások ellen. Azért szólok én helyette.

Magdics Pero horvátul beszél. Sajnálja, hogy nem bírja úgy a magyar nyelvet, hogy álláspontját magyarul tolmácsolhatná. Az a kívánsága, hogy a Horvátországot is érdeklő ügyekről szóló jelentések és javaslatok horvát nyelven is kinyomassanak.

Kossuth Ferenc bármennyi jóindulattal van is a horvátok iránt, az előtte szóló kívánságának nem tehet eleget. Ami Horvátországot is érdeklő, azok felől a horvát kiküldöttek is szerethetnek teljes tájékozást, hiszen a kormány minden ily természetű ügyben érintkezésbe teszi magát az illetékes horvát körökkel, aminek révén teljes tájékozást nyerhetnek.

Kossuthnak ezt az álláspontját aztán a képviselőház határozattá emeli.

Csernoch János elfogadja a javaslatot. Bauer Antal visszavonja tett halasztó indítványát, mire az ülés véget ért.

Békéscsabai választási mozgalmak.

Még egy pár nap mulik el a választási küzdelmek mozgalmas és eleven zajában, s Békéscsaba község választókerületének érvénytelenített mandátuma új gazdára talál. Az elmúlt hét mozgalmasság tekintetében fölülmulta az eddigi választási küzdelmek zaját. A múlt vasárnap délután 2 órakor tartotta programbeszédét az egyesült függetlenségi és alkotmánypárt jelöltje: Beliczey Géza. A jelölt társaságában megjelent Huszka István országgyűlési képviselő, aki szintén beszélt a néphez, s ajánlotta a jelöltet megválasztásra. Beszéltek még dr. Fábry Károly gyomai országgyűlési képviselő, dr. Rell Lajos főgimnáziumi tanár, Dérczy Péter a gazdasági egyesület alelnöke. Beliczey jelölését fent úgy az országos függetlenségi és 48-as párt, mint az alkotmánypárt vezetője igen rokonszenvesen fogadta, s Kossuth Ferenc keresk. miniszter, mint a függetlenségi párt vezetője táviratilag üdvözölte az egyesült

pártokat abból az alkalomból, hogy Beliczeyt jelölték s felhívta a választókat, hogy tőlük lehetőleg igyekezzenek jelöltjük zászlóját diadalra juttatni. Nagy Ferenc az országos alkotmánypárt elnöke hasonló tartalmu üdvözlő táviratot küldött. Ugyancsak vasárnap délután 3 órakor tartotta Pető Polacsek Sándor budapesti ügyvéd, mint a békéscsabai szociális és paraszt párt jelöltje programbeszédjét. — Vele voltak Váczonyi Vilmos országos képviselő, Achim L. András, az érvénytelenített mandátum volt hirtokosa. A választás napja csütörtökre van kitűzve.

Rákóczi-ünnepélyek.

A nagyváradai *Katholikus Kör* méltóan akarja megünnepelni azt a napot, melyen II. Rákóczi Ferenc hamvai magyar földre érkeznek. Ez alkalomból október 28-án délelőtt a premontrei rend főgimnázium disztermében ünnepélyt rendez, melyre most bocsájtotta ki a meghívókat. A meghívó belépési jegyül is szolgál. Az ünnepély sorozata a következő:

1. Haj régi szép magyar nép! Rákóczi dal 1709-ből. Éneklő a férfi daloskör.

2. II. Rákóczi Ferencről. Előadás tartja dr. Karácsonyi János.

3. Kuruc dalok, Belezny Antaltól. Éneklő Rózsa Ambrus.

4. Szavalt. Előadja Popity János.

5. Régi kuruc dalok. 1709-ből. Éneklő a férfi daloskör.

6. Rákóczi induló. Előadja a kath. tanítóképző intézet énekkara.

*

A legényegyletben. A nagyváradai *Katholikus Legényegylet* és *Keresztény kereskedő ifjak egyesülete* által II. Rákóczi Ferenc és kibujdosott társai hamvainak, jó magyar hazánk földére való hazaszállításának alkalmából együttesen rendezett hazafias ünnepélynek műsora a következő:

1. *Megnyitó beszéd*, tartja: Mellau István, igazgató.

2. *Bujdosók dala*. Solo quartet. Éneklők: Karkusz Sándor, Galló János, Kauczil István, Papp Ferencz.

3. *Rákóczi*, Veszely-től. Szavaltja: Kádár János.

4. *Ünnepi beszéd*, tartja: Popity János, hirlapíró.

5. *Kuruc nóták*. Hegedűn játsza Dániel Lajos, zongorán kíséri Dániel Laczika.

6. *Rákóczi*, Arany Jánostól. Szavaltja: Tunyoghy Béla.

7. *Rákóczi Rodostóban*. Melodráma. Szavaltja: Czike Béla, zongorán kíséri Dániel Lajos.

8. *„Szegény legénynek olcsó a vére*». Kuruc dal. Éneklő a legényegylet férfi kara, Huszár László karnagy vezetése mellett.

Az ünnepély a *Katholikus Legényegylet* helyiségében (Teleky-u. 13.) lesz megtartva tolyó október hó 28-án, vasárnap délután fél 5 órakor.

*

A nagyváradai 48-as népkör e hó 28-án vasárnap délután 3 órakor, a »Zöldfa« disztermében a nagy bujdosó fejedelem II. Rákóczi Ferenc porhüvelyének hazatérte emlékére hazafias emlékünnepelet tart, minden belépti díj nélkül, melynek műsorát legközelebb fogja közre adni az elnökség.

UJDONSÁGOK.

Kinevezés és installáció.

A hivatalos lap vasárnapi száma közli, — amiről már régebben megemlékeztünk, — hogy a király a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére a nemrég nagyváradi kanonokká kinevezett dr. *Lányi József* pápai prelátnak, javadalmazási lekérdésére a knini, másként tinini püspöki címet díjmentesen adományozta. Ezzel kapcsolatban jelezzük, hogy dr. *Lányi József* és *Gróh Ferenc* kanonoki beiktatása folyó hó 25-én, csütörtökön fog megtörténni a nagyváradi latin szertartású püspöki székesegyházban. *Gróh Ferenc* prépost üdvözlésére a gyulai róm. kath. hitközség vasárnap *Csák György* kir. tanácsos. világi elnök vezetése alatt rendkívüli közgyűlést tartott. *Csák György* elnök méltatta *Gróh Ferenc*nek a gyulai róm. kath. hitközség vezetésében 12 éven át kifejtett önzetlenségét, kiváló munkásságát; majd dr. *Follmann János* ügyész tett indítványt, hogy a távozó plébánosnak érdemei jegyzőkönyvileg megörökíttessenek és hogy a hitközség magát a nagyváradi székhely alkalmával képviseltesse; mindkét indítvány helyesléssel fogadtatott. A gyűlés végeztével az egyháztanács a lelkész lakba vonult, hol a kitüntetett egyházi elnököt ugyancsak *Csák György* szép beszéddel üdvözölte s a tanács tagjai személyesen is kifejezték szerencsekívánataikat.

Megyei fizetésrendezés.

A vármegyei tisztviselők fizetése elsejétől az új rendezés folytán a következőképpen alakul:

VI. Fizetési osztály: Alispán.

	Korona
Alapfizetés	6400
Öt évi szolgálat után	7200
Tíz évi szolgálat után	8000

VII. Fizetési osztály: Főjegyző, árvaszéki elnök, főügyész és az előléptetett főszolgabírák.

	Korona
Alapfizetés	4800
Öt évi szolgálat után	5400
Tíz évi szolgálat után	6000

VIII. Fizetési osztály: Főorvos, I. oszt. aljegyzők, főszolgabírák, árvaszéki ülnökök.

	Korona
Alapfizetés	3600
Öt évi szolgálat után	4000
Tíz évi szolgálat után	4400

IX. Fizetési osztály: Alügyész (árvaszéki ügyész), II. oszt. aljegyzők, I. oszt. szolgabírák, levéltáros, irodaigazgató.

	Korona
Alapfizetés	2600
4 évi szolgálat után	2900
8 évi szolgálat után	3200
16 évi szolgálat után	3400
20 évi szolgálat után	3600

X. Fizetési osztály: III. oszt. aljegyzők, II. oszt. szolgabírák, árvaszéki fogalmazók, vármegyei orvos, járási orvos, allevéltáros (levéltári segéd), közgyám, irodatiszt, nyilvántartó, iktató, kiadó, irattáros (árvaszéki levéltáros), sortáros.

	Korona
Alapfizetés	2000
4 évi szolgálat után	2200
8 évi szolgálat után	2400
16 évi szolgálat után	2600
20 évi szolgálat után	2800

XI. Fizetési osztály: Irnók, lajstromozó, segédnyilvántartó, segédkiadó, segédírártáros (írártári segéd), segédgyám, várnagy, kaszárnya-felügyelő, könyvnyomdavezető.

	Korona
Alapfizetés	1400
4 évi szolgálat után	1600
8 évi szolgálat után	1800
16 évi szolgálat után	2000
20 évi szolgálat után	2200

* **Püspökünk vendégei.** Nagyon kedves vendégei voltak püspökünknek szombat óta. Edes öcsöce, dr. *Sztrencsényi Lajos* egri felszentelt püspök volt nála látogatóban *Ghiczy Jenő* min. fogalmazó társaságában, aki püspökünknek unokaöcsöce. A vendégek szombaton érkeztek az esti gyorsvonattal és tegnap utaztak el délután a 4 óra 15 perckor induló gyorsvonattal.

* **Próba betonjárda.** Engel Ignác tegnap kérelmet adott be a városi tanácshoz, a kérelemben azzal kéri a tanácsot Engel, hogy adjon neki engedélyt arra, hogy Körözs és Hármast-utca sarkán levő háza elé egy próba betonjárdát készíthessen saját költségén. A kérelemmel legközelebb foglalkozik a tanács.

* **A főispán Élesden.** A napokban megemlékeztünk róla, hogy a főispán Élesdre ment az ottani főszolgabírói hivatal megvizsgálására. Akkor azonban hirtelen közbejött akadályok miatt elmaradt a vizsgálat és csak most lesz megtartva. Glac Antal tegnap délután a titkárság kíséretében Élesdre utazott és megkezdte a főszolgabírói hivatal vizsgálatát.

* **A be nem vált villamos csengők.** A városi vasút részvénytársaság a villamos kocsikon alkalmazott jelzőcsengőkön változtatni akart. Eddig ugyanis kézzel verték a csengőt, de így pár csengő megrepedt és most helyettük a lábbal való jelzést próbálták alkalmazni. Az új jelző készülékekkel három kocsi fel is szerelték, azonban nem vált be az újítás, mert a kocsi vezető a csengő verése közben csak féllábon áll s hamar kifárad, aminek az a következménye, hogy nem csenget elégszer. Csak a már felszerelt három kocsin lesz alkalmazva az új jelző készülék, a többi kocsin azonban marad a régi.

* **Felruházott gyermekek.** A Szacsavay Imre asztaltársaság vasárnap délután a polgári iskola 10. számú termében 9 szegény sorsu gyermeket ruházott fel teljesen. A gyermekekhez Kiss Dávid intézett lelkesítő hazafias beszédet, melyre Foris Árpád köszönte meg társai nevében az asztaltársaság adományát. A ruha ajándékozón jelen volt az asztaltársaság minden tagja.

* **Eljegyzés.** *Poynár Jenő* városi számíttiszt, a nagyváradi aranyifjúság szimpatikus tagja eljegyezte *Hirsch Ede* nagyváradi tekintélyes háztulajdonos szép és bájos leányát Melindát.

* **A végrehajtók államosítása.** Az elhagyott bírói végrehajtókról ez ideig még egy kormány sem gondoskodott, mivel ezt nem kérte senki. Most Ugocsa vármegye közönsége a tárgyban feliratot intézett a kormányhoz. A feliratban kéri a kormányt, hogy a bírói végrehajtási eljárást egyszerűsítsék és szükséges végrehajtókat rendszeresítsék illetőleg államosítsák. E kérelem mily irányban történő megvalósítását is felelteszik. Ezek között a nagyközönség helyzetéről sem feledkeznek meg. — Ugyanis az előterjesztésben a végrehajtási időt is megszabják és a július és augusztus hónapokat a végrehajtási időtartamból törölni kéri, mivel ez a két hónap az az idő, mely alatt a gazdálkodók pénzt tudnak szerezni.

* **Az 1907. évi sorozás.** A honvédelmi miniszter most körrendeletet bocsájtott ki minden törvényhatóságnak az 1907. évi sorozásra vonatkozólag. A körrendeletben a törvényható-

ságokat felhívja a honvédelmi miniszter, hogy a jövő évi sorozási előmunkálatokat már most foganatosítsák.

* Az iskolák Rákóczi ünnepélyei.

A városi közgyűlés legutóbbi határozata folytán Rimler Károly polgármester tegnap felhívást intézett az iskola vezetőségekhez, hogy október 27-én Rákóczi halmvainak Magyarországra érkezése alkalmából hazafias ünnepségeket rendezzenek. A felhívás már minden iskola vezetőségét munkában fogja találni, amennyiben már mindenütt készülnek az ünnepélyre.

* **Az epreskerti kerítés.** Már régen tervebe van véve, hogy az Epreskert melletti területet az országuttól egy drót kerítéssel fogják elválasztani. Az elkerítendő terület valószínűleg szemétdomb jelenleg és kellemetlen hatást gyakorol a városba igyekvőkre. Ez nemcsak szépségügyi, de egészségügyi szempontból is hátrányos a környéken lévő lakosokra nézve. Ha körül lesz kerítve a terület akkor ez a mizéria meg fog szűnni. Az ügyre most tett jelentést a számvevőség a tanácsnak. A jelentés szerint a kerítés 945 koronába kerül és mivel az az utat tartozékát fogja képezni a következő év alapterhére elkészíthető.

* Iparosok a munkásbiztosító törvény ellen.

Míg a szociáldemokraták szüntelenül izgatnak az új munkásbiztosító törvényjavaslat ellen, mert annak intézkedéseit kevesellik, addig vasárnap a nagyváradi ipartestület rendkívüli közgyűlése azért foglalt állást a javaslat ellen, mert sokallja a munkaadókra rótt terhet. Mindenek előtt *Bertsey György* indokolta meg az állásfoglalást különösen oly értelemben, hogy a munkaadók a hozzájárulásnak ne felét, hanem csak hasmadát fizessék, hogy a paritás elvét a munkaadók javára ejtsék el s elnök ne lehessen munkás, a bal eset elleni biztosítást a veszélytelen üzemeknél ejtsék el s végül a büntető határozatokat enyhítsék. A vita meglehetősen heves volt. A kormány javaslatát egyedül *Szokoly Tamás* képviselő védte meg igen okosan és talpraesett érveléssel. *Bertsey* mellett olyan beszéd is érvelt, amely Rákóczi dicsőségét akarta megtépní — ezt a szónokot azonban mégis lehurogták, érdeme szerint. Halász Lajos szintén a kormányt támadta. Abban azonban igaza van, hogy a nagyiparnak óriási összegekkel való szubvencionálása jórészt kidobott pénz; persze, ezt el lehet mondani a Halászt fölemelt koalíciós kormány támogatása nélkül is. Végül *Bertsey* javaslatát elfogadták.

* 800 korona a Szigligeti társaságnak.

A Szigligeti társaság kérelemmel járult a városhoz, hogy a társulat által tulajdonképpen létesített népkönyvtár fenntartásához a város az eddigi évi 200 korona helyett évi 800 koronával járuljon. A kérelem a számvevőségnek lett kiadva véleményezés végett. A számvevőség tegnap terjesztette be véleményét a tanácshoz és a kért 800 korona segély megadását, tekintettel a társaság által kifejezett buzgó ügyszeretetre, véleményezi a számvevőség.

* Az adó lajstromok közszemlén.

A városi adóhivatal a kereseti adó lajstromokra vonatkozólag a következő hirdetményt bocsájtotta ki:

Hirdetmény. Nagyvárad város III-ik kerülete: Váralja, Velence, Csillagváros városrészeire s a Hegyre vonatkozó — a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott az 1905—6 évi III. osztályu kereseti adó lajstromok az általános jövedelmi és az országos betegápolási pótdóra való tekintettel az 1889. évi XLIV. t. cz. 18. §-a értelmében f. évi október 24—31-napjain át nyolc nap közszemlére III-ik kerület Váralja, Velence, Csillagváros és a Hegyre nézve 26-ik számú szobájába azon figyelemzettel tétetnek

ki, miszerint az érdekelt adókötelesek, a jelzett lajstromokban terhükre előírt általános jövedelmi és országos betegápolási pótdát ott megtekintetik s a pótdát elleni netaláni felszólamlásukat azon adózók, az 1883. évi XLIV. t.-cz. 16. §-hoz képest kik ezen adónemmel már az előző évben is megróva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik ezzel a folyó évben először rovatnak meg, ezen adójuknak adókönyvecskéjükbe történt bejegyzését követő 15 nap alatt — később benyújtott felebbezés érdemi tárgyalás alá nem fogván véteni — a kir. pénzügyigazgatósághoz írásban benyújthatják. Nagyvárad, 1906. október 22. *A városi adóhivatal.*

* **Gyászrovat.** Részvétellel értesültünk arról a gyászestéről, mely a főügyési helyettest érte anyósa özv. *Brassoványiné* elhalálzásával. A családi gyászjelentés a következő: Kurovsky Ferencné Brassoványi Aurora, Brassoványi Attila Brassoványi S. Erzsébet mint gyermekei; Kurovsky Ferenc mint vője; Kurovsky Mária és Kurovsky László mint unokái, a maguk, a testvérek és az összes rokonok nevében fájdalomtól megtört szívvel üdítják a legjobb anyának, nagyanyának, illetve testvérnek és rokonnak özv. dr. Brassoványi Péterné szül. homoki Vukovich Máriának 1906. évi október hó 22-én, életének 63-ik évében Nagyváradon bekövetkezett gyászos elhunytát. Az elköltözött drága halott földi tetemei 1906. évi október hó 24-én, szerdán délelőtt fél 9 órakor fognak a Sal Ferenc utcai 17. szám alatti gyásházban a róm. kath. egyház szertartásai szerint beszenteltetni és október hó 25-én délelőtt 9 órakor Dettán, a családi sirbaitba örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent mise áldoz t a dettai róm. kath. plebáni templomban október hó 25-én délelőtt 8 órakor fog megtartatni. Kelt Nagyváradon, 1906. évi október hó 22-én. Legyen áldott emlékezet!

Tegnap délelőtt nagy résztvevő közönség jelenlétében temették el a káptalannak volt uradalmi intézőjét, *Sal Istvánt*. A káptalannak Sal Ferenc utcai irodájának udvarán *Fetser* Antal felsz. püspök, dékán kanonok szentelte be az elhunytat, azután az új plebánia templomba vitték gyászoló kartársai s ott ugyan-csak Fetser püspök requiemet tartott érte s utána kikisérték utolsó útjára, a nagy temetőbe. A gyászszertartáson résztvettek *Vinkler* József v. püspök, *Széchenyi* Jenő, dr. *Bundala* Mihály, dr. *Karácsonyi* János kanonokok, a káptalani uradalmi tisztikar teljes számban és nagyszámu gyászoló közönség.

* **A gyulavidéki helyi érdekű vasut**
A kereskedelmi miniszter tegnap értesítette Biharvármegye alispánját, hogy Gyuláról kiindulólag helyi érdekű vasut fog épülni. A vasut bennünket biharmegyeieket is érdekel, amennyiben megyénkből oly községeket is fog érinteni a vasut, melyeket eddig csak nehezen lehetett megközelíteni. Az építendő vasut tulajdonképeni új része lesz a következő: Simonfalvától kiindulólag Apáti Barakony községek érintésével Ökrös közséig, továbbá Simonfalva, Seprősen át Somoskeszig. E részek kiépítésére adta meg 1 évré az előmunkálatti engedélyt a kereskedelmi miniszter oly felhívással, hogy az építésnél a törvényhatóságok a szükséges támogatást adják meg annak idején.

* **Szélhámos kereskedőség.** Bajáról egy Donagyó Arpád nevű kereskedőségét megszőkött és az egész országot bekóborolja. A községekben, vagy városokban édes atya és illetőségi helyének terhére kisebb nagy összegű pillanatnyi segélyt vesz fel. A szélhámos kereskedőség a dologtól ijedt meg és azért választotta ezt az újabb formájú megélhetési módot. A bajai polgármester most átiratot intézett minden város és megye törvényhatóságához, hogy a fenti szélhámosnak, ha jelentkezik semmi néven nevezendő segélyt ne nyujtsanak.

* **Gőzmalom Gyapjun.** Gyapju község képviselő testülete legutóbb tartott ülésén egy 400 négyszögletes területű földet adott el az ottani nagyhid melletti területből Janecska Andrásnak. Janecska a földterületre gőzmalom szándékozik építeni, mely a község gazdaközönségére igen üdvös lesz. A képviselőtestület e határozatát most terjesztette be a cséffai főszolgabíró a megyéhez jóváhagyás végett.

* **Öngyilkosság.** Széplakról jelenti tudósítónk, hogy ott egy ember öngyilkosságot követett el. Steiner Dezső ügynök tegnap reggel mikor teljesen egyedül volt a szobájában egy 11 milliméteres revolverrel löbe lötte magát. Tettének elkövetése után néhány perc múlva szörnyet halt. A megejtett vizsgálat során kiderült, hogy Steiner a rája bizott pénzeket hűtlenül kezelte és e miatt lett öngyilkos. A megkezdett vizsgálatot folytatják.

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Kedd: Vig özvegy.
Szerda: Vig özvegy.
Csütörtök: Baccarat.
Péntek: Vig özvegy.
Szombat: Rákóczi fia (először).
Vasárnap: Rákóczi fia (másodszor).
Hétfő: Rákóczi fia (harmadszor).

Vig özvegy.

Annyi sületlen ostobaság és üres csinadratta után végre akadt egy operett, a melyen mulatni is lehet, a melynek a zenéje is szép s a melyet annak megfelelően igen jól is adtak elő. Szóval olyan operett, a minőt ujabban ritkán irnak s még ritkábban adnak elő Nagyváradon.

A Vig özvegy Lehárnak eddig legjobb operettje azok közt, a melyeket Nagyváradon előadtak. Egy bájos fiatal özvegy a hőse, a kinek éveit száma 20, milliói száma pedig szintén 20. A bájos özvegy nagyon jól tudja, hogy éveinek csekély számánál is nagyobb vonzereje van pénze nagy számának s meglehetősen kurtán bánik udvarlóit hadseregével. Akad azonban valaki, aki a bájos özvegy szeszélyei előtt nem hódol meg: Danilo gróf, egykor komoly udvarlója az özvegynek. Bár most is szerelmes, szerelmét nem mutatja, sőt fitogtatja közönyösségét. Az özvegy hasonlóval tromfol vissza s kettejük évdőse tölti ki a darabot, míg végre a gróf és az özvegy egymáséi lesznek.

A darab szövege ötlettel van megírva s a két szerelmes évdőse néhány igen sikerült tréfára ad alkalmat. Mellettük igen ügyesen jellemzett komikus mellékalakok viszik tovább a tréfás kedvet, úgy hogy a közönség végig figyel és mulat.

Legerősebb oldala a darabnak a zenéje. Tüzes, majd ábrándos számok váltakoznak s valamennyi csaknem kivétel nélkül dallamos eredeti igen kedves zenei alkotás. Nem egy zeneszámát meg kellett ujrázni, oly nagy volt a hatása.

Au előadás megfelelt az ujdonság színvonalának. *Palásthy* rendezése mellett az operettzemélyzet meglepően jó előadást produkált, minden egyes szereplő tehetsége legjavát vitte színpadra. *Károlyi* Leona a címszerepben csupa jókedv és pajkosság volt. Pompásan énekelt, tüzzel táncolt, ötletesen játszott. Partnerre volt *Palásthy* (Danilo gróf), a sikerben komoly versenytársa. Pompásan kidolgozott szerepével minduntalan viharos tapsokat provo-

kált. Arcjátéka, mozdulatai, hanghordozása mindig találon jellemzett s biztos hatásra volt kiszámítva.

Haraszi Mici elragadóan kedves személyes asszonykát alakított, kevés hanggal, sok temperamentummal. *Toronyi* néhol mintha kevésbé lett volna diszponálva az énekre, legtöbb helyen azonban énekszámával sikert aratott. Pompás volt *Hajnal* György humoros alakítása s hatásosak voltak Oláh és Szende kisebb énekszámai. A többi szerepben Fehér Gyula, Bérczi és Simon Mariska arattak sikert.

Dicsérettel emeljük ki az ének és a zenekart. A táncokat B. *Horváth* Irma tanította be igen sikkesen, a jól összetanult énekszámok s a zenekar fegyelmezett, s biztos összejátéka pedig *Röck* Károly karmester érdeme. —r.

Rákóczi visszatér. Dr Krüger Aladár és Beleznay Antal melódrámáját a színház Rákóczi-ünnepélyén Tóth Elek fogja szavalni. A nagyhatásúnak ígérkező melódrámából már megkezdődtek a próbák.

TANÜGY.

Iskolaszéki ülés. E hó 25-én az az csütörtökön délután 4 órakor a városháza bizottsági termében iskolaszéki ülés lesz, melyre a polgármester a következő meghívót bocsájtotta ki.

Meghívó. Nagyvárad város községi iskolaszékének tagjait a városháza bizottsági termében f. hó 25-én csütörtökön d. u. 4 órakor tartandó tanító választó és ezt követő rendeshavi gyűlésre tisztelettel meghívom.

Nagyvárad, 1906. okt. hó 20-án.

Rimler Károly s. k.
iskolaszéki elnök

A községi iskolák államosítása vagy államsegély. Régi kívánsága Nagyvárad városának, hogy az állam vegye le vállairól vagy legalább könnyítse azokat a terheket, melyeket az iskolák fenntartása reá ró. Ebben az ügyben fel is irtak a miniszterhez, akinek a válasza tegnap érkezett le a városhoz. Ennek értelmében a tanfelügyelő megbizatik, hogy a további lépéseket az ügyben tegye meg s tegyen megfelelő javaslatot.

Pincértanulók elhelyezése. A következő sorok közlésére kértünk fel: Felhívás a szülőkhöz! Miután nagy áldozatok árán sikerült egy szakirányú pincér-szakiskolát felállítanunk, mely az ifjuság szellemi és gyakorlati kiképzését van hivatva előmozdítani, felkérjük azon t. szülőket, kik gyermekeiket ipari pályára szánták, hngy tanácsért bizalommal forduljanak a szakiskola igazgatójához. Az igazgatóság tanulóknak jó vendéglőben előnyös feltételek mellett való elhelyezésére szívesen segédkezet nyujt. Nagyvárad, 1906. október hó. Szücs Izsó, a pincér-szakiskola igazgatója.

TÁVIRATOK.

A francia kabinet-válság.

Páris, október 22. A köztársaság elnöke tegnap d. e. fogadta Cernenceaut, akivel másfél óráig tanácskozott s akinek felajánlotta a kabinet alakítását. Cernenceau el is fogadta a megbizást, de még ma senkit sem kínált meg a tárcával. A kormány válság különben soká fog húzódni. Nagyon fontos személyi kérdéseket kell előbb elintézni, mert a régi miniszteriumnak csak nagyon kevés tagja megy át az új kabinetbe.

Berlin, október 22. Több lap azt az aggodalmát fejezte ki, hogy Clemenceau miniszterelnökké való kinevezésével németellenes áramlat kaphatna lábra Franciaországban. Másfelől azt a meggyőződést is hangoztatják, hogy Clemenceau igyekezni fog Németországgal jó és correct viszonyt fenntartani.

Elsülyedt gőzös.

Vladivosztok, október 22. A Barjugin nevű orosz személyszállító gőzös ma a kikötő közelében a nyílt tengeren elsülyedt. 400 ember a hullámokba veszett, csupán egy ember menekült meg a katasztrófából hirmondónak.

Igazságszolgáltatás.

Ki a legény a csárdában?

Hangos nótaszó, vidám legények kurjantása varts fel Bettyóujfalu csendjét ez év július 14-én. Mert hát soroztak a faluban és elvitték katonának a legénység elejét. A selejtje, hitványa hazaballagott nyomban, szégyenkezve, kiki falujába, a hogy kimondták a szentenciát a sorozó urak: nem alkalmas. De bezzeg a bevált *eránys* legényekben szörnyen megszorodott a dagadó érzés, hát hogyne tért volna be szívesen a korcsmába, borral szelidíteni féktelen jókedvét, mikor a korcsmába olyan incselkedve hívta hivogatta a füstös cigány muzsikája.

Sokan voltak a korcsmázó legények. Az egyik szobában V. Balogh Józsefnek húzta a cigány, ahogy az Isten tudnia adta, hogy:

„Katonánnak aránys legény való.”

Sehogysé, tetszett a nóta P. tay Bálintnak, mert nem neki húzta a cigány. Biztatta is váltig a primást a szomszéd szobából borral-bankóval, hogy átcsalogatná. Sandított is eleget feléje a banda, de mikor a másik nem engedte. Az lett aztán a vége, hogy összevesztek a muzsikán. És a dévaj mulatozásba egyszerre vérfagyasztóan hörgött belé Patay Bálint halálos feljajdulása, V. Balogh József egy éles törzszerű késsel halálosan mellbe szurta Patayt — a muzsikáért. Még annyi ereje volt, hogy kívánszorgott a másik szobába, ott összerogyott és forró piros vére megfestette a padlót. Patayt eltemették, V. Balogh Józsefet pedig tegnap vont a feleletre a nagyvárad esküdtbíró és halált okozó súlyos testi sértés büntette miatt öt évi fegyházra ítélte. Az ítélet jogerős.

Ady Endre pervesztes. Ismeretes, hogy Ady Endre, mint a Fejérváry kormány sajtóirodájának alkalmazottja, beperelte a Wekerle kormányt fizetésének a felmondási időre járó része iránt. Ez ügyben tegnap volt a folytatógos tárgyalás, amelyen tanuként kihallgatta a bíróság Ábrányi Kornélt, a sajtóiroda főnökét és Vészi Józsefet. A bíróság a tárgyalás után meghozta ítéletét, amely szerint Ady Endrét keresetével elutasította és őt a költségekben marasztalta, mert a Fejérváry kormányának költségvetése nem lévén, őt az állampénztár terhére fel nem fogadhatta, a Wekerle kormány pedig kötelező ígéretet nem tett neki s így vele szerződéses viszonyba nem került.

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, október 22.

Osztrák hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	798.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	— — —	670.—
Közuti vasut	— — —	594.—
Városi villamosvasut	— — —	327.50

A gabonatőzsde határdeje.

Budapest, október 22.

Buza okt.	— — —	14.40 —	14.36
Rozs okt.-re	— — —	12.84 —	12.88
Tengeri ápt. 1907	— — —	10.14 —	10.10
Repeze aug.-ra	— — —	24.80 —	25.00
Zab apr.-ra	— — —	15.00 —	92.78

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 okt. 22-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	112.75
Magyar koronajárdék 4%	— — —	98
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	84.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	94.80
Magyar gyermek sorsjegy-kölesön	— — —	56.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	2.08
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	— — —	152.50
Osztrák járadék aranyban	— — —	985.15
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	1.00
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	17.75
Magyar hitelbank részvény	— — —	813.50
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	672.25
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	674.50
Német birodalmi márka	— — —	19.08
London vista	— — —	117.75
Páris vista	— — —	240.10
20 márkás arany	— — —	95.35
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	35.46
Osztrák járadék papirban	— — —	98.75
Osztrák járadék ezüstben	— — —	99.75
Osztrák korona járadék	— — —	116.50

Árlejtési hirdetés. A nagyvárad állomáson elhelyezett 4. honvédegyezrednél időnként hasznavehetetlenné váló ruházat és felszerelési cikkek valamint a különféle alkatrészekből felgyülemelő hulladékok értékesítésére november 15-én délelőtt 10 órakor a József főherceg laktanyában versenytárgyalás lesz. Bővebb felvilágosítással az ezredparancsnokság szolgál.

REGÉNYCSARNOK.

A titok.

— Bűnügyi regény. — 30.

Írta: Fergus Hume.

— Angolból. —

XIII. FEJEZET.

Madge fölfedez valamit.

Mikor kiértek, Madge megkérte az ügyvédet, hogy hajtasson Brian lakására, a Powlett-utcában.

— Miért? — kérdezte Calton csodálkozva. — És a Melbourne-klub felé menjünk — folytatta Madge, — mert ott meg akarok állni.

Calton megadta az utbaigazításokat a kocsisnak, bár nem tudta, hogy Madgenak mi célja van; mihelyt azonban a kocsit elindult, azonnal megkérdezte, hogy mit akar a klubban.

— Először is tudni akarom, hogy a gyilkosság éjszakáján valóban kapott-e levelet a klubban. . . .

— Micsoda? — hökkent meg Calton — hát ezt honnan sejtí?

— Onnan, mert Brian azon az éjszakán, mikor tizenegy órakor elment tőlünk, kérdéssemre azt mondta, hogy a klubba megy, megnézni, nem kapott-e levelet.

— És ha kapott is? . . .

— Akkor megtaláljuk — mondta Madge határozottan.

— Hol?

— Brian lakásán.
— Oh, hisz százszor is elégethette, összetéphette . . .

— Igaz, megtehetette volna, de mégse tette — felelte Madge. — Mert Brian hanyag, rendetlen ember, aki bizonyára elhányta azt a levelet, beledobta a papirkosárba, bent felejtette a kabátja zsebében, az íróasztala fiókjában, de annyira nem méltatta, hogy összetépte vagy elégette volna.

Ez alatt a kocsit odaért a Melbourne klubhoz és Calton gyorsan fölsietett az emeletre, az inashoz.

— Nézze csak, Brown — mondta neki — nem emlékszik véletlenül, hogy volt-e levelem Fitzgeraldnak azon az éjszakán, amelyen a gyilkosság történt a bérkocsiban?

— Bizony, uram, oly rég volt az, hogy már el is feledtem, — tűnődött Brown a fejét vakarva.

Calton egy sovereignt adott neki.

— Oh, nem azért mondtam, mr Calton — szólt az inas, de azért eltette a pénzt — hanem igazán nem igen emlékszem . . . ámbár . . .

— Nos? — kérdezte Calton reménykedve.

— Ámbár úgy rémlik, hogy postán nem jött levelem, azért mégis kapott levelet azon az éjszakáján.

— Ah?! — kiáltott föl Calton hevesen — és hány órakor?

— Körülbelül éjfélkor, uram.

— És ki hozta?

— Egy fiatal leány, — felelt az inas, finitorgatva az orrát. — Nagyon arcátlan, teremte volt, uram, bocsánat a kifejezésért. Csak be-szaladt a kapun és egyenesen föl akart futni az emeletre. — »Itt van ez az ur?» — kérdezte tőlem. — Nincs itt, — feleltem én: — ön pedig takarodjék, különben rendőrt hívok.» —

»Oh, nem, — felelte a leány: — inkább ezt a levelet adja át neki.» — »Kinek?» — Tudom is én! — mondta a leány, — hát annak, akinek a neve rajta van!» — Ezt mondva oda adta a levelet és elszaladt.

— És a levél mr Fitzgeraldnak szólt?

— Neki, uram; és meglehetősen szurtos levél volt.

— Ön, persze, átadta neki?

— Hogyne, uram. Éppen kártyázott; csak megnézte a címet, aztán zsebre tette és csak jóval később törte föl. Én is a teremben voltam ekkor, s láttam, hogy nagyon bosszus lett, mikor elolvasta a levelet, összegyűrte és mérgesen dörmögte: — »Micsoda szemtelenség!»

— És aztán? — kérdezte Calton.

— Aztán fölvette a kabátját, kalapját s egy óra előtt öt perccel elment.

— És ekkor találkozott Whyte-tel, — dühögte magában Calton. — E szerint bizonyos, hogy találkozóra ment . . .

Ezzel az eredménnyel szaladt le Calton az utcára, ahol Madge már türelmetlenül várta a kocsisban.

— Igaza volt, — mondta az ügyvéd, mihelyt elindultak: — Brian csakugyan kapott levelet azon az éjszakán s mikor találkozott Whyte-tel, valóban légyottra ment.

— Tudtam! — kiáltott föl Madge diadalmasan. — Majd meglátja, hogy a levelet is megtaláljuk a lakásán.

— Lehet, hogy megtaláljuk. — felelte Calton: — de én sokkal valószínűbbnek tartom, hogy elégette vagy összetépte.

Nemsokára odaértek Brian lakására, ahol mrs Sampson gyászba öltözve, kisírt szemekkel fogadta őket. A szegény asszony egészen oda volt; legkivált az bántotta, hogy mr Gorton mint életbiztosítási ügynök, kivette belőle, hogy a fontos vallomást, hogy Brian a gyilkosság éjszakáján hajnali két óra után jött haza.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Értesítés.

Alólirott pénzüzetek ügyfelek tudomására hozzák, hogy f. hó 27-én szombaton d. e. a **Rákóczy-ünnep** alkalmával üzlethelyiségeiket **11—12 óra között zárva tartják.**

Nagyvárad, 1905 október 23.

Általános takptár, Biharmegyei ker. ipar és termény hitelbank, Biharmegyei takarékpénztár, Bihoreana takaréék és hitelintézet, Gazdasági és iparbank, Kereskedők és iparosok takarékpénztára, Központi takarékpénztár, Leszámitoló és jelzálogbank, Magy. Ált. hitelbank nagyvárad, fiókja, Nagyvárad, hitelbank, Nagyvárad, népbank, Nagyvárad, takarékpénztár, Polgári takarékpénztár, Réti takarékpénztár.

Réti Takarékpénztár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Nagy-Váradon.

Lebonyolít mindenféle bankügyletet, u. m. váltókölcsönt nyújt, jelzálogkölcsönt ad kamatokra betétet elfogad: könyvre. 5- % mellett és folyószámlára, valamint folyószámlakölcsönöket nyújt.

Konvertál kölcsönöket előnyös kamattal b. mellett, előleget nyújt értékpapírokra, kézi zálogokra stb.

Az intézet helyisége **Szaniszló-u. 61. sz.** alatt Uri és Szaniszló-u. sarkán Grósz Sándor házában van.

Eladó ház.

Olasziban a Lukács György-utca sarkán levő 1-ső számú, három utcára néző sarokház, hol ma szálloda és vendéglő van, tehermentesen szabad kézből eladó. Bővebbet Kiadóhivatalban.

Ózv. Dr. Deákné

Fogtechnikus

végez minden ebbe vágó műveletet.
Lakik: **Nagyvárad Szilágyi-Dezső u. 18.**

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiú
fizetést felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Hirdetmény.

A Biharmegyei Takarékpénztár zálogosztálya
e hó 24-én

árverést tart.

Felkéretnek a zálogjegy birtokosok a tárgyaik rendezésére.

Biharmegyei Takarékpénztár.

Telefon 458. sz.

Alapított 1861 ben.

Teljes lakás, szálloda, kávéház
és fürdőberendezések műipari vállalata.

Saját készítésű olcsó, modern, matt és fényezett

bútor és kárpitos munkák

elegáns háló, ebédlő, salon és uriszoba berendezések, valamint egyes asztalos és kárpitos butordarabok jutányos gyári árban, kezeséggel.

Kívánatra rajzok és költségvetések.

Tisztelettel:

WALLERSTEIN FERENC.

Saját műhely. Nagyvárad, Zöldfa-utca.

Hirdetmény!

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság 1906 október 14-én tartott rendkívüli közgyűlése elhatározta, hogy a társaság részvénytőkéjét 2500 darab új 200 koronájú n. é. részvény kibocsátása által 500000 koronáról

egy millió koronára

emeli fel.

Ezen új 2500 darab részvény átvételére a régi részvényesek elővételi joggal bírnak a következő feltételek mellett:

1. Az új kibocsátású részvények 210 korona vételárban bocsátatnak ki, melyből 200 korona az alaptőkéhez, 10 korona a rendes tartalékalaphoz csatoltatik.
2. Minden régi részvény birtokosának egy új részvény átvételére van joga. Tartozik azonban a 210 korona vételáron felül darabonként 2 koronát bélyeg- és kiállítási-díj címén megfizetni.

3. Az elővételi jog gyakorlásának záró határideje 1906. október 31. Az ezen határidőben elővételi jogot gyakorolt régi részvénybirtokosok tartoznak

a részvény lebélyegzése alkalmával darabonként	40 koronát,
és kiállítási díj fejében	2 »
1906. november 15-ig	85 »
1906. december 1-ig	85 »

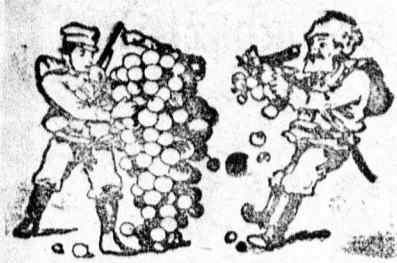
az intézet pénztáránál készpénzben kifizetni, mely összegek után a befizetés napjától 1906. december 31-ig 5 százalék kamattal térítetik meg.

Az új részvények 1907. január 1-től kedve az üzleti haszonban részesülnek.

Felkérjük ennél fogva mindazon t. részvényeseket, kik a kibocsátandó új részvényekre az elővételi jogot gyakorolni óhajtják, hogy részvényeiket a fent kitűzött záróhatáridőig, vagyis **1906. október 31-ig** az intézet pénztáránál lebélyegzés végett bemutatassák és a fizetendő összeg első részletét teljesítsék, mivel ezen határidő letelte után az elővételi jog nem gyakorolható.

Nagyvárad, 1906. október 15.

Polgári Takarékpénztár részvénytársaság
igazgatósága.

Szőlő
oltvá-
nyok.

Vaia miní az é. n. uti évekbe nís a Küküllőmenti
ELSŐ SZŐLŐOLTVÁNYI TELEP
tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes 33.

Nagyküküllőmegye volt az egyedüli az egész or-
szágban, mely vevőinek minden tekintetben kifö-
gástalan minőségű, egészséges-fajazonos és telje-
sén fajtiszta szőlőoltványokat szállított, úgy a jövő-
ben is egyedül a fenti szőlőtelepen kaphatók: a leg-
jobb minőségű, a legkülönbözőbb fajú és alanyu
bor, csemege-bor és különleges csemege szőlő-
oltványok, melyek elültetése által a szőlőbirtokosok
bámulatos eredményeket érnek el.

Kívánatra, képes árjegyzék számos elismerő levéllel, ingyen
és bérmentve.

Üzlet eladás.

Fábry Testvérek

fő-utcai üzletében lévő férfi-, női- divat-
árúk, cipők, kalapok, harisnyák, vász-
nak, szallagok, csipkék, férfi és fiu
ingek, ugyszintén az üzlet berendezése
az összes bolti és kirakat állványok, üveges
iroda, gázcsövek és gázlámpák egy
tömegben vagy részletekben is *folyó évi*
október hó 30-án, délután 3
órákor a legtöbbet ígérőnek eladatnak;
az üzlet helyiség is esetleg hozzá kibé-
relhető.

-796.

Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzüinket idegenbe
hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményü

BÚTOROKAT

gyári árban kezeség mellett a

Magyar Műbútorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HERMAN

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata.

Kívánatra tervek és költségvetések - Telefon 421 szám.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Étesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 24 watt fogyaszt-
készséget, hogy izzólámpa ára darabonként 72 fillér, ha nyolc (nyolc) szál s
kaphatók. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér, ha nyolc (nyolc) szál s
fényképsz-lámpák és nendőenemű izzólámpa különlegességeit ugyancsak kártell áron
kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók nernst-lámpák és osmium-lámpák gyer-
gyáknként 1-6 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári
ivlámpák árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

→ *villamosvilágítási* ←

erőáviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlámpák kezelését, nendőenemű
szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár nál

Nagyobb megrendeléseknel megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár.”

Moskovits Farkas és Társa

ajánlja

elsőrendű kézimunka

cipő és csizma

készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
(volt rendőrségi épület.)

